

194

את יכולת האמיתית של הצבא ניתן לבדוק רק במלחמה שממנה, נקווה, הוא ירתיע. עד אז ניתן לשפוט אותו גם על-פי סימנים מועדים, כדי לתקן את העיוותים עוד בטרם פורענות.

תופעת ההתאבדות מצביעה באופן מחריד וחותר גם היא, שמשוהו חולה מאוד בצה"ל. זהו סימן מעיד חמור הרבה יותר מחרידת המיג 23, שמשוהו רקוב מאוד במערכת. כי כאן מדובר בריקמה האנושית של הצבא, חייליו, מפקדיו ויחסי הגומלין ביניהם. הריק מה החיונית ביותר שהיוותה, לפחות כמו סוגי הנשק החדשים — ולעיתים אף יותר, את סוד הצלחותיו של צה"ל. האדם, צלמו וכבודו. השנתונים המתגייסים לצה"ל הם האוצר האימיתי של המדינה. באינטליגנציה, בכשרון, במסירות ובאחריות עולים הצעירים הישראליים על מארצות בניו דורס בעולם.

■ אין נסיבות מקילות

כ כון שיש מקרים אישיים, או נסיבות חברתיות ואף כלכליות העלולות להביא את האדם במדים לכלל מעשה ייאוש, מבלי שאיש יהיה מסוגל לצפות או למנוע זאת. אבל כשהמדובר הוא בצה"ל לאורך של שש שנים, אם נתעכק רק על כך, הרי זהו סימן חולה ומחליא שאת סיבותיו יש לחקור ביסודיות בתוך המערכת הצבאית, ולא ניתן לטאטא זאת אל מתחת לשטיח.

מי שמחפש לו את המ"מ או המ"פ התורן כשעיר לעזאזל — כפי שעשו זאת בעקבות התאבדותו של שחר — מסיה את תשומת הלב מן העיקר. משטש את האחריות. בדיוק לפי אותה השיטה בה תפסו ש.ג. כדי להטיל עליו אחריות לליל הגלשן לפני שנתיים, או חיילים וקצינים ווטרים מועמדים לדין כקורבנות הפקודה מלמעלה. לשבור להם את העצמות.

ומי שמיהר לנצל גם את ההתאבדות כדי להסביר מדוע צריך "לסגת מהשטחים", כי האלימות מול הפלשתינאים, היא שמונבילה כביכול גם להתאבדות, גם הוא מבלבל את הרעת מן העיקר. כי באותה מטבע ניתן להשיב, שאילו היו פקודות שר הבטחון והרמטכ"ל ברורות לחיסול הטרור ומיגורו, ולא היו מכניסים בכל יום את נפשו של החייל למכונן של מה מותר ומה אסור — הרי היו פוטרים אותו מהלחץ הנפשי המיותר. מכל מקום, למיטב הזכרון, לא זכורה סידרה כה ארוכה של התאבדות כימים הרבה יותר קשים לצה"ל מאשר היום, כמו תקופת מלחמת ההתשה בתעלת סואץ (1969-1970) ושנות פעולות התגמול באמצע שנות ה-50. אז לא נודע על מיספר כה רב של מתאבדים. גם אם הוסתרו הנתונים מעינינו, הרי עברו כבר 20-30 שנה ומערכת הביטחון היתה אמורה לטפל בבקעה ולשפר את המצב.

■ כתובת איומה

על קיד הצבא

מזותו של כל אחד מ-194 המתאבדים זועק כי הצבא זקוק למהפכה פנימית יסודית וקרבן לוודאי לא רק בתחום זה. מי שלא רצה להכניס שינויים בשיטות הכוללות של הלחימה בטרור הפלשתינאי, יש לחייב אותו לערוך בדיקת בית לפחות כשהמדובר בחיילים המקפרים את חייהם כמו יריהם. כי הם הכתובת האיומה על הקיר. נכון שנפש בריאה של עם ושל הפרט מתיחלה בבית, בגן הילדים, בבית הספר, בתיכון החברה כולה. אבל כדי שנוכל בהמשך הדרך להבטיח את כל אלה — צריך שמישהו יאפשר לנו את פסקהומוג'ה. וזהו צה"ל. לכן חייבים להתחיל בו — ומצמתו, משר הבטיחון האתראי עליו. ■

■ גידול ממאיר בצה"ל

רק במדינה בה הרגילו השליטים את הציבור שדקירות פלשתינאיות ביהודים למוות והצרות בבירה ירושלים, נעיצות סכין תכופות בתליאביני ופיגוע רצחני בחיילים, הפכו תופעה נורמלית, "חלק מהחיים" —

במספר החללים. אבל במדינה שבה פוליטיקאים ועיתונאים סאליהם הצטרפו כסתר כמונן גם כמה קצינים, אשר למדו לנוסף במספר חללי מלחמה כבשק פוליטי, המספר של 194 מתאבדים מאז 1983 חייב לזעזע את אמות הסיפים. מה עוד כאשר אחר העיתור נאים הוסיף שלמעלה מ-400 חיילים נהרגו,

אם ראשי הצמרת הבטחוניתי-מדינית לא סולקו מתפקדיהם בישראל בגלל כשי להונם להתמודד עם מה שקרוי אינתיפאדה — הם חייבים היו ללכת מתפקדיהם בעקבות פרשת התאבדותו של החייל אלי שחר. האחי רונה, בינתיים, בסידרה נוראה.

המקרה הטראגי ב"גבעתי" אינו מקרה פרטי, הסתבר לציבור הרחב. התאבדותו של שחר אילצה את שלטונות הצבא לפתוח את המנהרה החשוכה והאיומה הזאת, המכרסמת אף היא ביסודותיו, ולפרסם סטאטיסטיקה. התברר שאין זאת תופעה הקשורה לחטיבה אחת או למצב בטחוני זה או אחר. מ-1983 התאבדו בצה"ל 194 חיילים. (הארץ) 26.11.89. 28 חיילים בממוצע בשנה" כדרכי הסטאטיסטיקה הצבאית שצאה להרגיע — "אין עלייה במספר המתאבדים" 25 חיילים התאבדו מאפריל עד נובמבר, 1989. "אין שינוי לעומת השנים הקודמות".

■ הסטאטיסטיקה

מקלט לכושר

כפי שהסטאטיסטיקה היא המפלט ה"אחרון של הנוכל, כך הסטאטיסטיקה היא מקלטו העליון של "המנהל" הנושל ויהיה זה שר, אלוף או מנכ"ל.

בצמרת הבטחון הסטאטיסטיקה הפכה לבונקר של ממש. בכל פעם שיש כשלון, מחרל, מעשה חמור, מיד שולפים אותה להגנה, מזינים מיד את המחשב.

נרצחים שני חיילי צה"ל מן המארב בריצוצת עזה — ושלטונות הבטחון ממחרים להאחו במספרים לפיהם, כמות ירדי האבנים והשלכת כבקוקי התבערה פחתה, וזוויה הוכחה להצלחה כביכול במאבק בטרור הפלשתינאי. ולרגע מנסים להשכיח שדוברי הבטחון הצ"הירו כי "ידעו מראש" על תכניות המחבלים להפעיל נשקם, אבל כמתברר, לא עשור רכר כדי למנוע זאת.

נרצח קבלן יהודי במושב בדרום, או נח"טפים ונרצחים שני חיילי צה"ל — באים ראשי הבטחון ושולפים שוב מספרים — כיצד בשנתיים או שלוש קודם למאורעות 87-89, נרצחו, נפלו, יותר יהודים מאשר בשנתיים האחרונות.

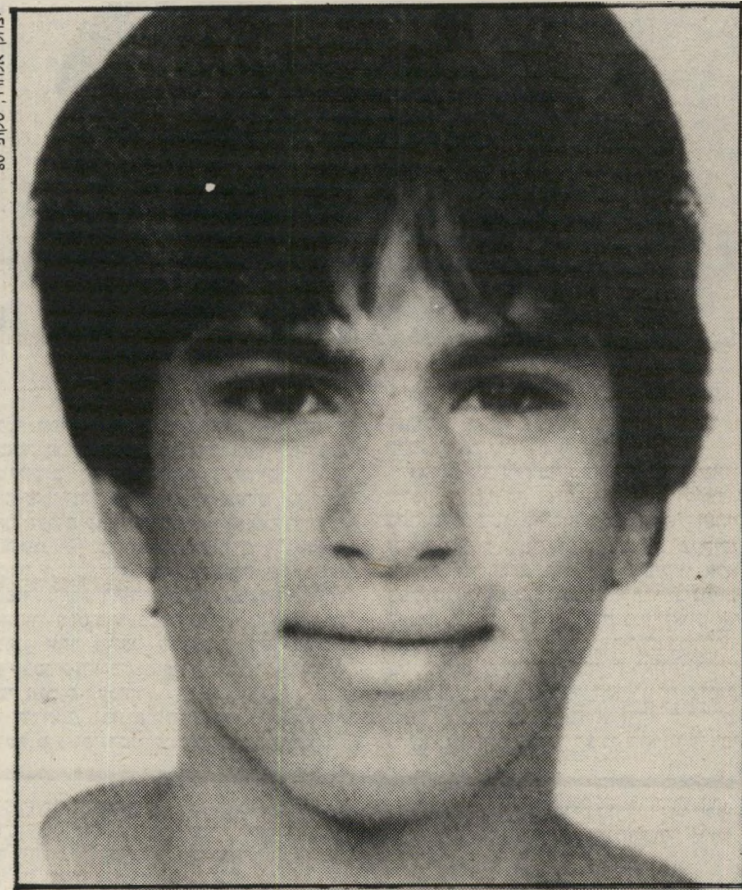
וכך ממשיכים ומטייחים באמצעות השקר הסטאטיסטי את הכשלוני-המקצועי-צבאי ב"חיסול הטרור הפלשתינאי. שר הבטחון, הרמטכ"ל, כמה מאלופיו ראו שזה עובר יפה על היהודים.

■ מספר המתאבדים המהמם

לכן היתה זה טבעי, כאשר התגלתה פרשת התאבדותו של אלי שחר ונסיבותיו, ש"מיד יישלפו המספרים המקבירים, כבדרך הרגל שהפך לטבע שני. הסטאטיסטיקה קבעה איבושת מדהימה כי כרבע מהמתאבדים הם אנשי מילואים, כשני שלישים הם חיילים בשירות חובה, והיתר אנשי קבע.

הגישה המספרית הזאת יוצרת הרגשה שמתעלמים מן העובדה שכל חייל, כל אדם, הוא עולם שלם לו ולמשתתפו. כרגע בו הוא מתגייס לשירות בצה"ל האחריות לחייו היא בידי מפקדיו, ואחת הבה אף אם לוקחים כחש"בון שתופעות יגידוהעולם והיאוש פוקדות צעירים מורד, לורד, בגילאי-העשרה, כאן ובכל מקום אחר.

עם קטן עם צבא קטן אינו יכול לעבור לסדר היום על פרשת אובדן חיים של חייל מתאבד אחד, ובוודאי שלא על כמות כזאת של מתאבדים בשורותיו. וזבא שרשותו עומד דים מיטב האמצעי-הצבאיים, הפסיכולוגים, גים, הרופאים, הסוציולוגים. יש דבר מתועב בכלל בטרור פוליטי ציבורי

אלי שחר ז"ל
שורת המתאבדים

ניתן שיתייחסו כך להתאבדותם של 194. תלה הליך בלונזינציה מחולט של ישראל, בידי אלה החוורים ומתפארים השכם והערב — בשקר — שהם "יצאו מלבנון".

במדינה מתקונת כפי שהיתה גם ישראל, פחות או יותר, עד למחצית שנות ה-70, היו נבועים ראשי הצמרת הבטחוניתי ואף המדינית, לתת דיין וחשבון. להיות מסולקים לפני או אחרי ועדת-חקירה.

לא ייתכן שיצמח גידול ממאיר שכזה, מבלי שהקרקע הצבאית פורייה לכך, כשם שמכוננת זקוקה למסלול כדי לדהור עליו. צריך היה לבדוק את רמת המפקדים, את יחסם אל החיילים הנמטרים לידיהם לפקדון, ואת השאלה באיזו מידה אכלה ההתנהגות הכללית גם במערכת הצבאית, כמקום ש"רושה אנושיות וחמימות — דווקא בגלל הכללים הנוקשים והמשימות הקשותות.

בתקופה בה מדובר, אם מצרפים ל-194 גם את אלה שנהרגו בתאונות אימונים, בשלגות בטיפול כנשק ובתאונות דרכים.

אף אם נסתפק במספר חמור ומזועזע זה של מתאבדים הריהו עולה על מספר הנופלים במלחמת "קדש" והוא כרבע ממספר החללים במלחמת ששת הימים, וכשליש מהלוחמים שנהרגו במלחמת לבנון. גם אם היו ויש ויכוזים מרים סביב מלחמות צורקות או לא וקרבות אלה או אחרים, הרי לפחות לחלק מן ההורים הדואבים והנמקים ביגונם יש נחמת"מה כיריעה שבנם נפל למען בטחונה של המדינה. להורי המתאבד אין אפילו את המעט הזה.

194 מתאבדים זה מספר מהמם לא פחות ממספר הרוגי הטרור הפלשתינאי, משני הצדדים, במשך השנתיים האחרונות.